

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MELİSA KUYUMCULUK MÜCEVHERAT SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2022/54500

Karar Tarihi : 4/12/2025

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Melisa Kuyumculuk Mücevherat San. ve Tic. Ltd. Şti.

Vekili : Av. Fatıma Zeynep ASİLTÜRK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların gerekçede karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu Şirket, ihracat yapmakta olan bir vergi mükellefidir. Türkiye G. Bankası A.Ş. başvurucu Şirketin gümrük beyannamesi kapsamında gerçekleştirdiği 581.497,72 avro ihracat bedelini tahsilat süresi içinde yurda getirmediği gerekçesiyle Hocaşpa Vergi Dairesi Müdürlüğüne (Vergi Dairesi) 26/3/2021 tarihinde ihbarda bulunmuştur.

3. Vergi Dairesi, ihbar doğrultusunda yaptığı incelemeye istinaden düzenlediği 6/4/2021 tarihli yazıyla ihbara konu ihracat bedeline ilişkin hesabın kapatıldığını gösteren belgelerin doksan gün içinde sunulması gerektiğine, aksi takdirde Şirket hakkında 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun uyarınca işlem uygulanacağına dair Şirkete bildirimde bulunmuştur.

4. Başvurucu Şirketin yasal süresi içinde ihracat hesabını kapatmaması üzerine Vergi Dairesine ait 27/7/2021 tarihli yazıyla 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince ihracat bedellerinin tamamını süresinde yurda getirmediği belirtilerek başvurucu Şirket hakkında idari yaptırım uygulanması için İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) ihbarda bulunulmuştur.

5. Başsavcılık, yapılan ihbar üzerine başvurucu Şirkete ihracat hesaplarını kapatması için doksan gün süreli ihbarname gönderildiği ancak kabahat tarihi itibarıyla başvurucu Şirketin söz konusu hesabı kapatmadığı ve ihracat bedelinin tamamını yurda getirmediği gerekçesiyle 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesi gereğince 191.278 TL idari para cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

6. Başvurucu Şirket, idari yaptırım kararının 6/10/2021 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine anılan karara karşı İstanbul 4. Sulh Ceza Hâkimliğine (Sulh Ceza Hâkimliği) başvurmuştur. Başvuru dilekçesinde ihracat bedelini yurda getirmesine yönelik olarak doksan gün süre içeren Vergi Dairesine ait bildirimin usulüne uygun yapılmadığını, SMS yoluyla yapılan tebligatın geçersiz olduğunu, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 107/A maddesi uyarınca bildirimde bulunulmadığını, usulsüz tebligat nedeniyle ihbardan haberdar olamamalarına bağlı olarak da ihracat bedelini yurda getiremediklerini ileri sürmüştür. Başvurucu Şirket, ayrıca Başsavcılık tarafından yapılan tebligatın şirket yetkilisine yapılmadığını, kayıtlı elektronik posta adreslerinin olmadığını ve ihtirazi kayıtla ödemenin kabul edilmemesi nedeniyle de yasal haklarının kısıtlandığını belirtmiştir.

7. Başvuruyu inceleyen Sulh Ceza Hâkimliğince banka ve vergi kayıtları üzerinde inceleme yapılması için dosya, bilirkişiye verilmiştir. Başvurucu Şirket, itiraz sonrasındaki aşamada ihracat bedelini yurda getirdiğini ve ihracat hesabını kapattığına dair belgeleri Sulh Ceza Hâkimliğine ibraz ettiğini belirtmiştir. Dosyaya sunulan 22/12/2021 tarihli bilirkişi raporunda Şirketin ihracat bedeline ilişkin yükümlülüğünün 581.497,72 avro olduğu, ihracat bedelinin döviz alım belgesi veya ihracat bedeli kabul belgesi alınarak kapatılmadığı belirtilmiştir. Diğer taraftan idari para cezasının döviz satış kuru üzerinden hesaplanması gerektiği hâlde hatalı hesaplandığı ve başvurucu Şirkete uygulanabilecek idari para cezasının 158.964 TL olarak hesaplandığı ifade edilmiştir.

8. Sulh Ceza Hâkimliği, dosya üzerinden yaptığı inceleme neticesinde verdiği 16/2/2022 tarihli kararla başvurunun kısmen kabulüne ve idari para cezası miktarının 158.964 TL olarak düzeltilmesine karar vermiştir. Sulh Ceza Hâkimliği ayrıca yargılama giderlerinin başvuru Şirket üzerinde bırakılmasına hükmetmiştir. Bilirkişi raporunda yer verilen değerlendirmeleri içeren gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... Muteriz [başvurucu Şirket] vekilince sunulan dilekçe ile müvekkil muteriz şirket hakkında düzenlenen idari yaptırım kararın iptalini talep etmiş olmakla muteriz vekilinin sunduğu itiraz dilekçesi ve ekleri ile bilirkişi raporu içeriği incelendiğinde; kabahat işleyen adına tespit edilen kabahat ile ilgili bilirkişi rapor içeriği dikkate alındığında kabahat işleyen vekilinin itiraz gerekçelerinin kısmen yerinde olduğu, düzenlenen bilirkişi raporunun usul ve yasaya uygun olarak düzenlendiği anlaşılmakla dosya hakkında karar vermek gerektiği anlaşılmış olup, İTİRAZIN KISMEN KABULÜ ile aşağıdaki şekilde karar verilmesi gerekmektedir. "

9. Başvurucu Şirket, Sulh Ceza Hâkimliğinin kararına itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra itirazın kısmen kabul edilmesine rağmen yargılama giderlerine hükmedilmediğini, ihracat bedelini yurda getirmesi için yapılan bildirim ve tebligatların usule aykırı olduğunu, mesaj yoluyla yapılan tebligatın hukuka aykırı olduğunu ve doksan günlük süreden haberdar edilmedikleri için bedeli yurda getiremediğini ileri sürmüştür. İtirazı inceleyen İstanbul 5. Sulh Ceza Hâkimliği 23/3/2022 tarihli kararıyla *"...kararın usul ve yasaya uygun olduğu[nu]"* belirterek yapılan itirazı kesin olarak reddetmiştir.

10. Başvurucu, nihai hükmü 31/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 29/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar ve hakkaniyete uygun yargılanma hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna ve anılan haklara ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; tebligatları Vergi Dairesi ve Başsavcılık tarafından usule uygun yapılmadığı için doksan günlük yasal sürenin başlamadığını, bildirimlerin yapılma şeklinin kanuna aykırı olduğunu, yükümlülüğü öğrenmesi sonrasında ihracat bedeli kabul belgesinde gösterilen bedelleri süresinde yurda getirdiğini ve buna bağlı olarak itirazlarının haksız olarak reddedildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, bildirimlerin hukuka aykırı yapıldığına dair ileri sürdüğü esaslı iddiaların Sulh Ceza Hâkimliği ve itirazı inceleyen merci kararlarında değerlendirilmediğini ayrıca benzer durumlarda lehine olacak şekilde kararları ibraz etmesine karşın emsal kararların değerlendirilmemesi nedeniyle gerekçeli karar ve hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; öncelikle başvuruda kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi gerektiği, kabul edilebilirlik şartlarının karşılandığının değerlendirilmesi hâlinde Anayasa Mahkemesince daha önce verilen kararlarda da belirtildiği üzere başvurunun gerekçeli karar hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. *Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

17. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeye aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. *Mehmet Yavuz* [1.B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

18. Somut olayda ihracat bedellerinin tamamını süresinde yurda getirmediği gerekçesiyle başvuru Şirket hakkında idari para cezası düzenlenmiştir. Sulh Ceza

Hâkimliği başvuruya ilişkin yaptığı incelemede dosyadaki bilirkişi raporu doğrultusunda kabahatin unsurlarının oluştuğunu kabul etmiştir (bkz. § 8). Başvurucu Şirket ise ihracat bedelini yurda getirmesi için gönderilen ihbar ve tebligatların usulüne uygun şekilde yapılmadığını, kayıtlı elektronik posta adresi olmadığını, bedeli yurda getirmesi için yapılan bildirimden haberdar edildikten sonra ihracat bedellerini ödediklerini ileri sürmüştür (bkz. § 9).

19. Başvurucunun aşamalarındaki itirazlarına göre ayrı ve açık yanıt verilmesini beklediği olgu, ihracat bedelini yurda getirmesi için yapılan tebligat ve bildirimlerin hangi gerekçeyle usulüne uygun yapıldığının kabul edildiğinin açıklanmasıdır.

20. 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ihracat işlemlerinden doğan alacakların belirlenen doksan günlük süre içinde yurda getirilmemesinin karşılığı idari para cezası olarak gösterilmiştir. Anılan maddenin uygulanmasına ilişkin Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ'in 4. maddesinde ise ilgili olarak 7/8/1989 tarihli ve 89/14391 sayılı vergi dairesi başkanlığınca veya vergi dairesi müdürlüğünce ilgililere hesapların kapatılmasını sağlaması için doksan gün süreli *ihhtarname* gönderileceği belirtilmiştir. Aynı madde metninde doksan günlük ihhtar süresi sonunda hesabı kapatılmayanlar için Cumhuriyet Başsavcılıklarına yasal işlem başlatılmasını teminen bildirimde bulunulacağı açıklanmıştır. Belirtilen yasal düzenlemelere göre ihracat bedelinin süresi içerisinde yurda getirilmemesi nedeniyle uygulanabilecek olan idari yaptırım kararının ön koşulu, doksan gün süreli ihtarnamenin muhataba bildirilmiş olmasıdır.

21. Somut olayda başvuru Şirketin Vergi Dairesi tarafından yapılan bildirimin SMS yoluyla yapılması nedeniyle ihbarın içeriğinden haberdar olamadıklarına, Şirketlerine ait kayıtlı elektronik posta adresinin bulunmadığına, yine Başsavcılık tarafından yapılan tebligatın ise Şirketle ilişkili olmayan üçüncü kişiye yapıldığına yönelik itirazları çerçevesinde üzerine atılı kabahatleri işlemediğine dair iddiasını destekleyebilecek mahiyette itirazlar sunmasına rağmen Sulh Ceza Hâkimliğince bu durum, gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış; başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Bu bağlamda Sulh Ceza Hâkimliğinin kararında idari yaptırım kararının dayanağı olan ihbara ilişkin olarak başvurucunun kayıtlı elektronik posta adresine yapılan tebligatın Şirkete ulaşıp ulaşmadığına yönelik değerlendirme bulunmadığının da altı çizilmelidir. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- Hâkimlik ve itiraz mercilerinin davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli yanıt vermediği görülmüştür. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

23. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyumsuzluğun sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 4. Sulh Ceza Hâkimliğine (D. İş 2021/5413) GÖNDERİLMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucaya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucaunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.